

Juraj Čuk pripadnost nekih ogrskih župnij hrvatskemu kraljestvu v XII. in XIII. veku ter razklada politične motive, zakaj so Arpadovci ogrske županije pripojili Hrvatski. V Laszovskega članku „Progon vještica u Turopolju“ čitamo, da je bila prva vešča, ki so jo začeli v Turopolju preganjati, Ana rodod iz Kranjske l. 1733. V članku o matici krščenih, pisani z glagolico, v Vrhovcu v jaskanskem okraju, se Strohal ponovno zastavlja za trditev, da je glagolica tudi izven Primorja bila avtohtona ter navaja 63 župnij zagrebške vladikovine, kjer se je služba božja od XV.—XVII. stoletja opravljala v staroslovenskem jeziku. — Dr. Aleksa Ivčić priobčuje v cirilici pisma črnogorskih glavarjev druge polovice 18. stoletja. Posebno zanimiva pa je arhivalna razprava dr. T. Matića o mladih letih znanega Ilirca grofa Janka Draškovića, ki je s svojimi visokimi zvezami in s svojem ugledom znatno pomagal Lj. Gaju v njegovih težnjah. Gre tu zlasti za dobo francoske okupacije, ko so grofova posestva bila deloma v francoski Iliriji. L. 1808. je bil Drašković v Parizu; s francoskimi dostojanstveniki v Iliriji je prijateljski občeval, a za Napoleona ni bil navdušen. Dunajska policija je strogo pazila na vsak njegov korak. V „Raznoterostih“ sem jaz posnel Hacquetov opis potovanja v Zemun v „Abhandlungen einer Privatgesellschaft in Böhmen“ (Prag 1796).

Dr. Fr. Ilešič.

Publikacije „Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti“ v Zagrebu za l. 1914. Matematično-prirodoslovni razred.

Poleg publikacij historično-filologično in filozofično-juridičnega razreda¹⁾ je izdala Jugoslovanska akademija tudi še važna dela matematično-prirodoslovnega razreda, ki morda bodo zanimala marsikaterega naših čitateljev. V 202. knjigi „Rada“ je objavil prof. Drag. Hirc razpravo o „Proljetni flori otoká Suska i Unijá“. Dasiravno je že mnogo botanikov proučevalo floro omenjenih otokov, vendar še njih raziskovanja niso zaključna. Pisatelj se je mudil na otoku Susku v drugi polovici aprila 1912 ter je opazoval v tem pomladnem času mnogo še neomenjenih ali pa napačno označenih vrst. — Dr. Aurel Forenbacher je priobčil „Istorijski priegled botaničkih istraživanja kraljevine Dalmacije od Visianija do danas“. To delo je nadaljevanje avtorjeve razprave „Visianijevi prethodnici u Dalmaciji“ (Rad, knj. 200) ter nam podaja pregled o delovanju znamenitega dalmatinskega botanika Visianija (1800—1878) in njegovih naslednikov. — Dr. Jovan Hadži objavlja tretji del svojih važnih hidroidske študij: „Poredbena hidroidska istraživanja“. Ta odlični hrvatski hidroidolog je obdelal v tej razpravi naslednje vrste: *Haleciella microtheca* g. n., sp. n.; *georginella diaphana* g. n., sp. n.; *halathus adriaticus* g. n., sp. n.; *campanopsis clausi* (Hadži) in družino *campanopsis* vobče. —

Iz kroga matematikov so prispevali dr. Juraj Majcen: „Nekoliko invarijantnih relacija za prostorne krivulje 4. reda 1. vrste sa šiljkom“; P. Mihajlo Petrović: „Teorema o algebarskim jednačinama parnoga stepena“ in „Reduktivni analitički elementi“; dr. Vladimir Vasiček: „Prilog neeuclidskoj interpretaciji teorije relativnosti“.

Matematično-prirodoslovni razred akademije je pričel izdajati z letom 1913 poleg „Rada“ še drugo redno publikacijo prirodopisnega značaja pod naslovom „Prirodoslovna istraživanja Hrvatske i Slavonije“ s podporo hrvatsko-slavonsko-dalmatinske deželne vlade. Cilji tega velevažnega izdanja so označeni že v naslovu samem: posvečeno je domoznanstvu. V „Istraživanjih“ bodo priobčeni rezultati prirodopisnega raziskavanja hrvatske zemlje, predvsem Hrvatske in Sla-

¹⁾ Glej aprilovo številko „Ljubljanskega zvona“, str. 189—192.

vonije, potem pa tudi Dalmacije, Bosne, Hercegovine, Istre in drugih sosednih pokrajin. V 1. zvezku, ki je izšel l. 1913., sta priobčila svoji razpravi Ivan Krmpotić: Prilog mikrofauni i mikroflori zagrebačke okoline in Josip Poljak: Pečine Hrvatskoga Krša (Pečine okoliša Lokvarškoga in Karlovačkoga — s 12 slikama i 9 tab.). Med publikacijami za 1914 pa sta izšla 2. in 3. zvezek „Istraživanj“. V 3. zvezku nadaljuje Poljak svojo temeljito obdelano speleološko razpravo: „Pečine Hrvatskoga Krša“. To pot je raziskoval v okolici Plitvičkih jezer, Drežnika in Rakovice. Jame iz okolice Plitvičkih jezer so neposredno vezane na smer jezer samih in to na en del dolnjih jezer, tako predvsem na okolico Kaluderovca in Novakovićeve brda ter na gorenji tok reke Korane. V svrhu lažjega razumevanja o postanku jam v tej krajini, je očrtal avtor v uvodu postanek Plitvičkih jezer, navajajoč mnenja priznanih avtorjev, ki so se pečali s tem vprašanjem. Jame iz okolice Drežnika in Rakovice so v gorenjem krednem apnencu in leže redno na prelomnicah ter imajo značaj razpok, ki so nastale po sodelovanju erozije in korozije tekoče in pronicajoče vode. Nato sledo podrobni opisi 20 jam in poljam. Besedilo ponazarja 18 shematnih prerezov in 13 tabel z 26 fotografskimi slikami. Ker se je v zadnjih letih vzbudilo tudi pri nas speleološko gibanje, zato priporočamo našim jamoslovcem prof. Poljakovo razpravo. — V razpravi „Prilog zimskoj fauni i flori Plitvičkih jezera“ podaja prof. Krmpotić rezultate svojega raziskovanja meseca februarja 1913, ko je preiskal naslednja jezera: Kozjak, Malo jezerce, Galovac, Batinovac, Jovinovac, Okrugljak, Ciganovac in Proščansko jezero.

Drugi zvezek „Istraživanj“ vsebuje razprave, ki se nanašajo na prvo (od 25. julija do 2. septembra 1913) in drugo (od 16. do 24. novembra 1913) znanstveno. raziskavanje Jadranskega morja po posebni ekspediciji Jugoslovanske akademije Potovanja opisuje dr. M. Šenoa. Pri prvem, hidrografskem delu, sta sodelovala dr. A. Gavazzi („Odnosi temperature“) in F. Šandor („Kemijska istraživanja“). Bioliški del prinaša poročilo dr. L. Carja in dr. J. Hadžija. V njem podajata avtorja opazovanja in zaključke o planktonu preiskanih morskih okrajev Adrije. Pri tem sta se ravnala po metodi in ciljih avstrijske in italijanske ekspedicije. Iz istega vzroka sta tudi v pregledno tabelo sprejela le onih 50 značilnih vrst, ki jih je postavila avstrijska ekspedicija. — Dr. V. Vouk poroča „O istraživanju fitobentosa u Kvarnerskom zavalju“.

Novo knjižno izdanje matematično-prirodoslovnega razreda so tudi „Iz vješća o raspravama matem.-prirodosl. razreda“. Ta bulletin obsega kratke posnetke z zaključnimi rezultati vsakoletnih v publikacijah Jugoslovanske akademije objavljenih prirodopisnih razprav v nemškem ali kakem romanskem jeziku. Služil bo torej za posredovalca z inorodnimi prirodoslovci, ki jih bo seznanjal z uspehi hrvatskih prirodoslovcev.

Dr. Gv. Sajovic.

Nekrolog

† **Dr. Vinko Zupan.** Dne 23. aprila t. l. je sklenil v ljubljanski deželni bolnici trpljenja polno življenje Zvonov večletni sotrudnik dr. V. Zupan, praktikant c. kr. licejske knjižnice. „Ali bi ne bilo žalostno — tako mi je pisal lansko pomlad iz Egipta — umreti zdaj, v najlepši dobi, potem ko sem se s svojim fragilnim zdravjem toliko namučil v gimnaziji in po univerzah! Škrofulozen katar na očeh